

INTERVJU

Abdulah Sidran: Mi nismo u krizi, već u fazi raspada i nestanka

Razgovarala: Elma Ljubčić/Klix.ba
28.9.2018. u 22:20

670 206

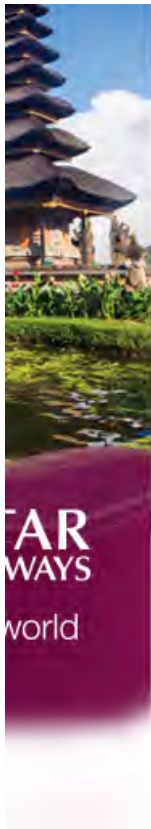

Abdulah Sidran (Foto: K. S./Klix.ba)

Akademik i bh. pjesnik Abdulah Sidran je svojim književnim i filmskim radom dao nemjerljiv doprinos bh. kulturnoj sceni proširivši njenu važnost i značaj i na mnogo šire prostore. Iako su mu iskrenost, neposrednost i direktnost donijeli mnogo nevolja, uvijek je bio i ostao dosljedan sebi. Anomalije društva danas kritikuje putem društvenih mreža, no to je samo jedna od tema o kojima je Sidran otvoreno govorio u razgovoru za Klix.ba.

Razgovarali smo u ugodnom ambijentu jedne sarajevske galerije. Sidran je u osmoj deceniji života, no još uvijek je vitalan i kaže nam kako bi ga s obzirom na žestinu njegove životne putanje bilo sramota reći išta drugo osim da je savršeno i odlično.

Vaša biografija je zaista impresivna. Iza vas su bestselleri koji spadaju u najznačajnija djela bh. književnosti i kulturni scenariji koji su obilježili bh. kinematografiju. Na čemu radite trenutno i imate li materijala koji stoji spreman u ladicama i čeka svoj trenutak?

Pisac nije čovjek koji je egzistencijalno zbrinut, naročito ne pisac u penziji. Ja imam penziju od 350 KM. Dakle, ja nisam u prilici da sebi određujem šta ću pisati ili čime ću se baviti u narednom periodu, nego sam u istoj situaciji kao i svi ostali građani jedne poharane postratne zemlje koja je bila žrtva svirepe, strašne, nepojmljive i urotničke agresije. Tako da na vaše pitanje nemam odgovor. Socijalni položaj penzionisanih naučnih radnika i zaslužnih umjetnika je mizeran. Na tome ova država i njene vlasti već 30 godina apsolutno ništa ne preduzimaju. Nije lako stimulisati osobu u mojim godinama i u svakodnevnoj borbi za puko preživljavanje, u sebi pronaći snagu potrebnu za rad na krupnijim projektima. Za neka krupna pregruća ja više objektivno nemam ni snage, a ni volje, budući da u državnim fondacijama i kod producenata stoje nerealizovana čak četiri moja scenarija. Uvijek se nalazio neki izgovor da budu odbijene i one moje filmske priče za koje su eksperti u recenzijama pisali da su ponekad i bolje od mojih dosadašnjih tekstova. To niko ne može razumjeti, ali stvari tako stoje od 1995. godine kada smo Ademir Kenović i ja napravili "Savršeni krug". Pri tim odbijanjima nikada nije osporavana vrijednost tekstova, nego su se nalazili administrativni razlozi s kojima ja nemam veze: Nisi odabrao valjanog producenta! Odabrao si krivog reditelja. I slično. Ponekad ja umijem i iz velikih šteta polučiti neku korist, pa se tako trudim gledati i na ovu skandaloznu pojavu. Kako? Pa tako što će moji nesnimljeni scenariji jednoga dana biti bogatstvo te će moji potomci dobiti i materijalne razloge da se ponose svojim ocem, djedom i pradjedom. Zar to nije krasno?

Zbog toga ste odustali od rada na filmu?

Nisam odustao, ja sam prognan. Iz književnosti, filma i iz medija. Prognali su me oni koji u ovom prostoru, koji je jedan ovdašnji filozof nazvao Sarajevskom Kotlinom, instrumentima vlasti u kulturi gospodare već 25 godina, baš onako kako svojim ratnim plijenom gospodare ratni profiteri. Postoji jedna emisija na našem javnom servisu koju godinama vodi jedna te U isto vrijeme se u toj emisiji mnoge efemerne književne face pojavljuju stotinama puta pa se više i ne zna jesu li u emisiji gosti ili domaćini. U svim društvenim sferama, pa i u kulturi, urušila se ljestvica vrijednosti. Zbog toga najbolje umjetnike, naučnike, stvaraoce bilo koje vrste nemojte tražiti na vrhu javnih društvenih ljestvica, jer njih tu nema. Krivica svih nas je u tome što dopuštamo da predugo traje nešto što sigurno nije dobro. Postoji neka inercija, užasna mentalna lijenost iz koje naš čovjek progovara kad kaže: "Dobro je. Važno je nek' ne puca". Šta to zapravo znači? Ništa, jer smo u stanju koje je teže i ružnije od stanja u kojem puca. Agresori su uspjeli u onoj udžbeničkoj rečenici đenerala Mladića koji je rekao "Tuci.... da im malo razvučemo pamet". To nije iz njegove glave, to je lekcija o psihološkim posljedicama redovnog granatiranja koju na svojim vojnim akademijama uče artiljerci. Mi godinama živimo u zabludi da nam nije razvučena pamet. A jeste, itekako. Niko nije izašao čitav i očuvan iz rata. Povodom epidemijskih posljeratnih umiranja ovdašnjeg mladog svijeta, jedan bosanski pisac je zapisao: "Tako rat ubija one koji misle da su ga preživjeli". Uz to, rukovodeća mjesta u većini sfera društvenih djelatnosti danas, po volji tzv. Međunarodne zajednice, imaju ljudi koji agresiju na svoju domovinu nisu preživjeli u njoj, nego u nekoj svojoj varijanti bježanje. Kod njih se razvio veoma kompliciran psihološki mehanizam i proces u kojem se logično osjećanje nelagode i kajanja pervertiralo u potpuno odsustvo empatije prema onima koji su ovdje pretrpjeli i izdržali sve strahote jedne divljačke agresije. Umjesto empatije i blagonaklonosti oni često prema sarajevskim žrtvama postupaju okrutno, cinično. Neljudski...

inacija

TAR
WAYS
world

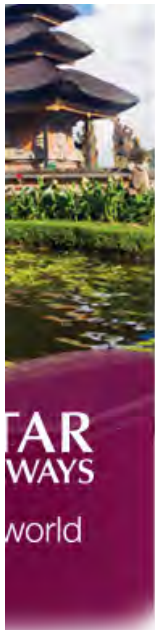
inacija

Foto: K. S./Klix.ba

Je li to razlog zbog kojeg posljednjih godina svoje misli i stavove iznosite putem društvenih mreža?

Da, uveliko. Godinama pišem ono što se može uraditi za noć ili dvije, što je plod istinske inspiracije. Zatim, u svrhu preživljavanja, ono što se mora napisati, a može naplatiti, makar i simboličnim honorarima. Veliki Česlav Miloš je upozoravao da ne treba pisati mnogo i često, već "samo onda kada si siguran da si oruđe u rukama plemenitih, a ne zlih duhova". Na taj način se sprečava skribomanija i prostor kreacije sužava i fokusira na ono što uistinu jeste bitno – ne samo vama i za vas. Ja bih vama sada mogao napisati 300 stranica grdnje po našim društvenim faktorima, bila bi to najveća pljuvaonica na kugli zemaljskoj, ali u tom slučaju ni ja ni moja darovitost nisu instrument kojim se služe plemenite, nego destruktivne sile. Lako je pljuvati i grditi, valja pronaći bilo šta za šta se možemo kačiti kao za neku vrstu nade. Krajnji odgovor je u tome da ja radim svakodnevno, ali one forme i u onim medijima u kojima je to primjereno mojim godinama i mentalnim i fizičkim sposobnostima. To se zove izgnanička ili azilantska facebook književnost. Ponosim se time šta sam u toj formi uradio. Moje stvaralaštvo je svedeno na to i ne mogu se požaliti, jer uspijevam u toj prisilno kratkoj formi pronaći nevjerovatan užitak i čarobno nova književna iskustva. Nisam ja jedini koji će vam tako o Facebooku govoriti. Tarik Đodić je preko Facebooka od sebe napravio veoma dobrog pisca, jakog književnika, i stvorio knjigu koju je Buybook morao doštampavati u četiri-pet izdanja, pa i u ćirilicom. To je jedno malo kulturno čudo. "Čuvarkuća" je bestseller i najčitanije beletrističko štivo u BiH. Također, na Facebooku je rođena velika književnica Mediha Selimović koja u historiji neće biti manja od svog prezimenjaka Meše, ali su književni centri moći Sarajevske Kotline sve učinili da se o toj nevjerovatnoj književnici što manje sazna. Za vaše čitaoce: knjigu "Brdska cesta bb" Medihe Selimović potražite u bibliotekama, jer je u knjižarama davno rasprodana. Bit ćete mi zahvalni za ovu preporuku.

Koliko je, s obzirom na to da često ukazujete na anomalije našeg društva, društveno-politička situacija inspiracija današnjim književnicima?

Društveno-politička situacija u BiH izaziva pojavu koja se zove idiosinkrazija, najviši stepen organskog i mentalnog gađenja nad nečim. Kao takva, ona ne može izazivati inspriaciju, već gađenje i potrebu da se čovjek udalji. Međutim, dio te društveno-političke situacije jesu i sveopće patnje, siromaštvo, uništenje naših narodnih blaga, nestanak države u njenim vitalnim funkcijama i odlazak mladih. U tom smislu ljudi na vlasti nisu svjesni stepena svoje historijske odgovornosti. Ja sam lansirao parolu "Smrt strančarenju", jer prema mojim uvidima i prema logičnom razmišljanju političke partije najveći dio svoje energije troše prvo na unutarstranačke borbe i previranja pa na međustranačka prepucavanja te im nakon toga ne ostaje ni minut vremena niti atom snage da se bave općim dobrom i napretkom. Strančarenje nam dolazi glave. Ne morate se baviti politikom da biste znali šta je dobro za vas i vašu djecu, ali zato možete glasati. Ne za partiju, već za čovjeka. Ja sada mogu pobrojati izuzetno kvalitetne ljude koji su rasuti po svim strankama. Pa tako preporučujem i onima koji me o tome pitaju. Ne kažem: Glasaj za moj Građanski savez! Mi smo najbolji! – nego kažem: čitaj imena, biraj ljude, a ne stranke.

Vi ste član Građanskog saveza i kandidat ste na predstojećim izborima. Koji su vaši razlozi ulaska u politiku?

Razlog je to što niko nema pravo stajati skrštenih ruku pored bolesnika. Moj izbor je Građanski savez, jer je to stranka koja je tek nastala i koja je u svakom pogledu nekompromitovana i kojoj se u etičkom smislu nema šta prigovoriti. Svi smo mi mimo svoje volje došli u lošu situaciju i moramo uraditi sve što možemo da bude bolje. Vladajuće elite stalno upotrebljavaju termin "kriza", što je netačno, jer bi to bio kompliment. Kroz krize prolaze ozbiljne i stabilne države. To je normalno. Stvar je u tome da mi nismo u krizi, već u fazi raspada i nestanka. Jezikom se ne smije prikrivati stvarnost. Ne postoji kriza koja traje čitavo stoljeće. Ovdje država postoji samo kao kostur državnog aparata, a njene bitne državne funkcije jedva vegetiraju, ako i to. Suvereni smo samo u teoriji. Međunarodna zajednica samo u našoj državi i regiji dozvoljava kršenje desetina elementarnih civilizacijskih dostignuća. U svojoj sredini nikada ne bi dopustila ono što ovdje sasvim indiferentno posmatra. Na zapadu su kažnjivi svi pokušaji revizije rezultata Drugog svjetskog rata i uopće promjene i falsificiranja historijskih činjenica, a kod naših susjeda četnici, kao i kolaboranti Hitlerove genocidne mašinerije iz Drugog svjetskog rata, regularno primaju penzije. Međunarodna zajednica u svojoj sredini ne bi dopustila ni Republiku Srpsku kao separatnu cjelinu koja je nastala na 576 masovnih grobnica. To su neobjašnjive stvari i velika sramota za one koji se, fiktivno ili stvarno, trude da nam pomognu.

Foto: K. S./Klix.ba

Kako biste vi dijagnosticirali ljude koji godinama vode ovu državu i kako gledate na odnos vjerskih zajednica prema politici?

Dok god se naš narod bavi personalnostima i imenima, umjesto zakonima i sistemom, dotle ga imamo pravo smatrati ruljom, a ne politički osviještenim subjektom naše stvarnosti. Trudim se nikada ne govoriti o individuama, o pojedincima, imenima, personalnostima - jer mi je svejedno kako se tamo zove taj neko ko kontinuirano ratnu politiku i ni u čemu ne mijenja ratne ciljeve etno-nacionalne grupacije ili države kojoj pripada. Ponekad pokušavam mjesti "svoju avliju" pa onima koji oficijelno predstavljaju moj narod prigovaram prekomjernu popustljivost u odnosu prema politici i političkoj praksi susjednih zemalja. Nevjerovatno je da bilo koji naš politički vođa od Beograda i Zagreba ne traži nikakve dokaze o promjeni njihove politike i odricanju od ratnih ciljeva. Ne možemo govoriti o pomirenju naroda ako prije toga ne govorimo o promjeni politike. Na taj način se fokus sa suštine prebacuje na sporedne stvari.

Kada govorimo o vjerskim zajednicama, mislim da je promjena na čelu Islamske zajednice bila dragocjena i dobrodošla. Bio sam rezervisan prema djelovanju bivšeg vođe IZ. Nikad se nije smjela izgovoriti rečenica: "Bošnjaci su muslimani". Ona je iz naše prirodne i historijske etničke nominacije "Bošnjaci" otjerala mnoge pametne i dragocjene Bošnjake kojim je neprihvatljivo (i treba da bude) takvo sljubljanje etničkog i religijskog faktora. Osim što je religija apsolutno privatna stvar, nedopustivo je etničku pripadnost miješati s religijskim uvjerenjima. Ljudi još uvijek ne shvataju da smo mi svi Bosanci (i Hercegovci, Krajišnjici, Semberci itd.) i da je to – biti Bosanac - odgovor na pitanje "Odakle si?", a da se na pitanje "Ko si?" odgovara onim što označava tvoju etničku pripadnost i etničko porijeklo. Ono se ne može mijenjati, religija može. Prosječan Amerikanac (ne preporučujem baš kao uzor) cio život iskušava razne religije, traga, čita, ispituje šta mu je najbliže, itd. Što je sasvim legitimno.

Kako vidite političku budućnost BiH?

To je pitanje za Nostradamusa, za proroke. Na način pjesničke dosjetljivosti reći ću da se ja uzdam u nepredvidivo, a to nepredvidivo se nalazi u prostoru mladih ljudi i novih naučnih tehnologija. Uzdam se u nepredvidivo, s nadom da će se iz njega, nepredvidivog, roditi rješenja. Mladi svijet! On mora nove tehnologije otrgnuti iz sotonskih ruku u kojima su sada i kojima vlada Sotona Profita. Sanjam o svjetskoj revoluciji bez krvi koju bi izveli novi naraštaji koristeći nove, možda još neotkrivene tehnologije do kojih naš um ne može doprijeti.

Abdulah Sidran

ABC Prijavi grešku